

Διπλωματικό chicken game ή πραγματικός κίνδυνος πολέμου;

Ελληνο-τουρκικός ανταγωνισμός για τις ΑΟΖ

Του **Βαγγέλη Λιγάση**

Ταυτόχρονα με την πανδημία του covid-19 και την εξελισσόμενη παγκόσμια οικονομική κρίση, μια άλλη απειλή υψώνει υψώνεται απέναντι στις εργαζόμενες τάξεις στην Ελλάδα και την Τουρκία: η απειλή του πολέμου. Όσοι έχουν μεγάλη εμπιστοσύνη στην ικανότητα του καπιταλισμού να λύνει τα περιφερειακά και παγκόσμια προβλήματα με τη διπλωματία, διαβεβαιώνουν με υπεροπτική σιγουριά ότι οι μεγάλες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις «δεν θα αφήσουν ποτέ να γίνει κάτι τέτοιο», ξεχνώντας ότι η Συρία και η Λιβύη είναι δίπλα μας, ξεχνώντας ακόμη τι αποφεύχθηκε στο «παρά ένα» το 1996 στα Ίμια σε μια παγκόσμια και περιφερειακή συγκυρία πολύ λιγότερο «εκρηκτική». Υπάρχουν βέβαια και αυτοί που φοβούνται ντον πόλεμο, αλλά έχουν πάρει ήδη θέση... στα χαρακώματα υπέρ των «εθνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων». Υπάρχει, τέλος, η σκληρή και επίφοβη πραγματικότητα που κάνει οποιονδήποτε εφησυχασμό να ισοδυναμεί με έλλειψη επαφής με τα γεγονότα, τη σημασία τους και τη δυναμική τους.

Οι εργαζόμενες τάξεις και η Αριστερά δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τους τεράστιους κινδύνους που κρύβει ο ελληνο-τουρκικός ανταγωνισμός με τα ληθαργικά ανακλαστικά που προκαλεί η αίσθηση πως πρόκειται «απλώς» για ένα διπλωματικό chicken game.

Το «κουαρτέτο» και η Τουρκία

Το κουαρτέτο αυθαίρετου διαμοιρασμού των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης στα διεθνή ύδατα της Ανατ. Μεσογείου Ελλάδας – Κύπρου – Αιγύπτου – Ισραήλ και ο αυθαίρετος, μονομερής από Ελλάδα και Κύπρο, καθορισμός ΑΟΖ, ακολούθησε η κατάθεση στον ΟΗΕ του (επίσης αυθαίρετου) τουρκο-λιβυκού συμφώνου για καθορισμό ΑΟΖ στην ίδια περιοχή, για να ξαναφουντώσει ο λιβυκός εμφύλιος, με φανερή πλέον εμπλοκή Ελλάδας και Αιγύπτου (υπέρ του στρατηγού Χαφτάρ) και Τουρκίας (υπέρ της κυβέρνησης της Τρίπολης) και με τη Γαλλία (που ασκεί δικαιώματα χρησικτησίας στην μισή Αφρική) να βομβαρδίζει την (κυβερνητική) βάση Αλ Ουατίγια.

Τις στρατιωτικές συμφωνίες – συμμαχίες της Ελλάδας με το Ισραήλ, της Ελλάδας με την Αίγυπτο και της Τουρκίας με την Λιβύη, ακολούθησε στρατιωτική συμφωνία της Ελλάδας με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα!

Με βάση τα συμβόλαια εξόρυξης στην «κυπριακή» ΑΟΖ με Exxon, Total και ENI, οι τρεις πολυεθνικές προχώρησαν σε δοκιμαστικές γεωτρήσεις οι οποίες «ολοκληρώθηκαν» άρον άρον μετά την περικύκλωσή τους από πολεμικά πλοία της Τουρκίας, της Γαλλίας και της Ιταλίας.

Πάνω από τα διαφιλονικούμενα «οικόπεδα» διεξάγονται διαδοχικά πολεμικές «ασκήσεις» Ελλάδας-Ισραήλ, Ελλάδας-Κύπρου, Τουρκίας-Β. Κύπρου και μετά την έμπρακτη αμφισβήτηση των «ελληνο-κυπριακών οικοπέδων» από το τουρκικό σκάφος Ορούτς Ρέις και τον συνωστισμό των στόλων Ελλάδας – Τουρκίας γύρω από αυτό (που οδήγησε και σε εμβολισμό τουρκικού πολεμικού) ακολούθησαν διαδοχικές (στα ίδια νερά και ανησυχητικά χρονικά κοντινές) πανtex (δέσμευση διεθνών υδάτων για πολεμικές ασκήσεις) Ελλάδας και Τουρκίας. Το (πυρηνικό) γαλλικό αεροπλανοφόρο Σαρλ ντε Γκωλ περιπολεί μόνιμα στην Αν. Μεσόγειο και συνολικά οχτώ (8) χώρες αυξάνουν την στρατιωτική τους παρουσία στην περιοχή.

Διπλωματικά, μετά την κύρωση των συμφωνιών για υφαλοκρηπίδα

και ΑΟΖ με την Ιταλία και την συμφωνία για ΑΟΖ με την χούντα του στρατηγού Σίσι (Αίγυπτος), ακολούθησαν οι πρόσφατες δηλώσεις του υφ. Εξωτερικών των ΕΠΑ που «ανησυχεί» για την πολιτική της Τουρκίας και καταδίκασε «τις γεωτρητικές πρωτοβουλίες και το τουρκολιβυκό σύμφωνο». Με αυτές τις «πλάτες» και ακόμη περισσότερο αυτές της Γαλλίας (της ισχυρότερης στρατιωτικά χώρας της Ε.Ε.) ο Δένδιας δεν νιώθει υποχρεωμένος να «συρθεί» άμεσα σε οιαδήποτε διαπραγμάτευση· αντίθετα, απειλεί με ενδεχόμενο στρατιωτικής δράσης στην πρόσφατη σύνοδο των υπ. Εξωτερικών της Ε.Ε. για την κρίση στην ανατ. Μεσόγειο.

Μισές αλήθειες, ψέματα και τερατολογίες

Η καθεστωτική και μιντιακή προπαγάνδα που θέλει να εμφανίσει την Ελλάδα «μας» αμυνόμενη απέναντι στον «σουλτάνο» Ερντογάν (που κυβερνάει την Τουρκία με ισχυρή λαϊκή νομιμοποίηση από το 2002) είναι μισές αλήθειες, ψέματα και τερατολογίες. Στην πρόσφατη κρίση του Ορούτς Ρέις μιλούσαν για ελληνική υφαλοκρηπίδα (που είναι το μόνο θέμα που η Ελλάδα αναγνωρίζει από το 1974 προς διαπραγμάτευση με την Τουρκία – εξ ου και η απαγόρευση γεωτρήσεων ανατολικά της Θάσου), ελληνική ΑΟΖ (που δεν έχει κατατεθεί οπουδήποτε επίσημα όπως για παράδειγμα η τουρκο-λιβυκή) και για «κυριαρχικά δικαιώματα» που σκοπίμως συγχέουν τις ΑΟΖ (δηλαδή δικιά λωματα εκμετάλλευσης σε διεθνή ύδατα) με τα θαλάσσια σύνορα (=χωρικά ύδατα, σήμερα 6 ν.μ.).

Μιλούν για διεθνές δίκαιο, για 200 ναυτικά μίλια (νότια του Καστελόριζου κ.λπ.), αποκρύπτοντας ότι η σύμβαση για το δίκαιο της θάλασσας του 1982 που επικαλούνται, αναγνωρίζει υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ στα νησιά αλλά όχι με «πλήρη επήρεια» (άρθρο 3) και στις περιπτώσεις που υπάρχει διένεξη λόγω μεγάλης ακτογραμμής που διακόπτεται από ξένο νησί προβλέπει διμερείς κ.λπ. διαπραγματεύσεις ή προσφυγή στο αντίστοιχο για το δίκαιο της θάλασσας διεθνές δικαστήριο ή στο δικαστήριο της Χάγης (άρθρο 74 για τις ΑΟΖ και 83 για την υφαλοκρηπίδα αντίστοιχα). Η δε νομολογία του διεθνούς δικαστηρίου για το

δίκαιο της θάλασσας σε αντίστοιχες διενέξεις (Γαλλίας-Καναδά, Ρουμανίας-Ουκρανίας το 2009, Νικαράγουας-Κολομβίας το 2012 και Μπαγκλαντές-Μιανμάρ το 2012) δεν «δικαιώνει» ούτε τις ελληνικές αξιώσεις ούτε το τουρκο-λιβυκό σύμφωνο αντίστοιχα.

Γι' αυτό και η ελληνική κυβέρνηση επικαλείται το διεθνές δίκαιο αρνούμενη να προσφύγει στα δικαιοδοτικά του όργανα!

Υπερασπίζεται ωστόσο με φρεγάτες κάποιες ΑΟΖ που δεν έχουν επισήμως διακηρυχθεί και οριοθετηθεί (όπως και της Κύπρου) διακινώντας ανεπίσημα χάρτες και υπογράφοντας συμβόλαια εκμετάλλευσης με δυτικούς ενεργειακούς κολοσσούς για λογαριασμό των Ελλήνων πετρελαιάδων (και όχι μόνο). Αν αυτό δεν είναι πειρατεία, τότε άνετα το βαφτίζουμε περιβαλλοντική ευαισθησία... Η μόνη νομιμοποίηση βασίζεται στην υποστήριξη από τον «ανθό» της... διεθνούς νομιμότητας: τις ΗΠΑ, την Γαλλία, το κράτος-χωροφύλακα Ισραήλ, τον δικτάτορα της Αιγύπτου και την σκοταδιστική Σαουδική Αραβία και ΗΑΕ...

Ο ελληνικός υπο-ιμπεριαλισμός και το «κράτος-έδρα»

Πέρα από τις μπουρδολογίες των μίντια και των κατ' επάγγελμα «πατριωτών», η πραγματικότητα είναι ότι η ελληνική αστική τάξη με την παράδοση του κοσμοπολιτισμού και το εργαλείο του κράτους-έδρας που της προσέφεραν οι εκάστοτε διεθνείς της συμμαχίες (1827, 1912, 1944), μετατρέποντας το 2010 την κρίση τραπεζών σε κρίση δημόσιου χρέους, χρεοκόπησε το ελληνικό κράτος (και τον λαό) 4 φορές αλλά δεν χρεοκόπησε ποτέ η ίδια. Άλλωστε, οι δύο μεγαλύτερες «ελληνικές» καπιταλιστικές ενώσεις, η ΕΕΕ (Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών) και ο ΣΕΒ (Σύλλογος Ελληνικών Βιομηχανιών), η μεν πρώτη συνεδριάζει στο Λονδίνο, η δε δεύτερη έχει πρόεδρο που δεν απασχολεί έναν (1) εργαζόμενο στην Ελλάδα!

Οι «πρωτοβουλίες» στην Κύπρο, η πάλαι ποτέ «φιλοαραβική» πολιτική που επέτρεψε στις ελληνικές τεχνικές εταιρείες να χτίσουν το μισό Μαγκρέμπ και Μέση Ανατολή, η «συστράτευση» με

τους «προθύμους» σε όλες τις πρόσφατες ιμπεριαλιστικές εκστρατείες, οι υπέρογκες σε σχέση με το μέγεθος στρατιωτικές δαπάνες (στην Τρίτη θέση με κριτήριο το ποσοστό του ΑΕΠ στην Δύση), πρόσφατα το «Μακεδονικό», είχαν και έχουν ένα νόημα. Όχι τη χώρα-πελάτη όπως εννοεί το ΚΚΕ και σύμπασες οι «αριστερές» εξαρτησιακές – πατριωτικές θεωρίες της «Ψωροκώσταινας» (και των «σταδίων» προς τον «σοσιαλισμό»). Στην πραγματικότητα, **για «ίδιον όφελος», η ελληνική αστική τάξη προσπάθησε και εν πολλοίς τα κατάφερε να λειτουργήσει ως «υποϊμπεριαλισμός» της «εγγύς Ανατολής»** (Βαλκάνια – Αν. Μεσόγειος). Αυτός ο ρόλος αμφισβητήθηκε από την Τουρκία τις τρεις τελευταίες δεκαετίες, με ορόσημο μετά την παράδοση του Οτσαλάν, την κρίση των Ιμίων το 1996. Ωστόσο, με την **ευκαιρία** της σταδιακής ανεξαρτητοποίησης της τουρκικής αστικής τάξης (ο επονομαζόμενος καπιταλισμός της Ανατολίας) από το δυτικό στρατόπεδο (αρχής γενομένης από την άρνηση χρησιμοποίησης της αμερικανικής βάσης του Ιντσιρλίκ στους βομβαρδισμούς του Ιράκ το 2003) και τη σχετική διάρρηξη των σχέσεων ΗΠΑ – Τουρκίας μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα απομάκρυνσης του «απείθαρχου» Ερντογάν το 2016, η «Ελλαδίτσα μας» είδε μια νέα ευκαιρία να πάρει «ρεβάνς» με τον EastMed και τις αυθαίρετες ΑΟΖ, σχεδιάζοντας (μετά την Ελλάδα των 5 θαλασσών και των 2 ηπείρων) την **Ελλάδα Χ 4** (δηλαδή χωρικά πεδίο εκμετάλλευσης 4πλάσιο της έκτασης της ηπειρωτικής χώρας). Αυτή η στρατηγική ξεκίνησε όταν κυβερνούσαν οι «Σαμαροβενιζέλοι», κορυφώθηκε με τον «Τσίπρα-Τζίφρα» και την συνεχίζει τώρα ο «Κούλης».

Ο τουρκικός υποϊμπεριαλισμός

Για αντίστοιχους αντιδραστικούς σκοπούς, ο **αντίπαλος «υποϊμπεριαλισμός» της Τουρκίας** απαντά βάζοντας στο τραπέζι, αφενός την γεωστρατηγική της τοποθέτηση, αφετέρου το βάρος του οικονομικού και στρατιωτικού συσχετισμού δύναμης. Η Τουρκία με οχταπλάσιο πληθυσμό, πενταπλάσιο ΑΕΠ, τριπλάσια πολεμική μηχανή (9ος στρατός στον κόσμο, «εμείς» 20οί) δεν ήταν αναμενόμενο να αφήσει το δικαίωμα εκμετάλλευσης των 2/3 της Αν. Μεσογείου στην Ελλάδα (και την Κύπρο) αρκούμενη στο

εναπομείναν δικαίωμα ψαρέματος με πετονιά από την ακτή...

Ο Ερντογάν έχοντας αποπληρώσει σχεδόν ολοσχερώς το δάνειο του ΔΝΤ από την οικονομική κρίση του 2001, έχοντας προσφέρει στον τουρκικό καπιταλισμό για 15 περίπου χρόνια διψήφιους ρυθμούς ανάπτυξης, από το 2016 και μετά προσπαθεί να αποφύγει την οικονομική κατάρρευση που πάνω της ισορροπεί η τουρκική οικονομία λόγω του νομισματικού πολέμου των ΗΠΑ («διεθνείς οίκοι» πιστοληπτικής αξιολόγησης κ.λπ.) και του αρνητικού ισοζυγίου εξωτ. πληρωμών που διαμόρφωσε η διεθνής οικονομική κρίση, προσφέροντας φθηνό χρήμα στην ισχυρή εσωτερική αγορά (8,5% επιτόκιο, όταν ο πληθωρισμός τρέχει με 12,5%), αλλά **δεν μπορεί να αποφύγει την λαϊκή δυσανεμία**. Έτσι, καθόλου πρωτότυπα, «κατέφυγε» στον εθνικισμό καταστέλλοντας τα κουρδικά και αριστερά κόμματα (και για την εξασφάλιση των στρατηγών), ανοίγει την Αγία Σοφιά ως τζαμί, ανακαλύπτει την «γαλάζια πατρίδα» κ.λπ.

Chicken game ή πραγματικός κίνδυνος πολέμου;

Είναι η σημερινή αντιπαράθεση των δύο υποϊμπεριαλισμών, κάποιο chicken game («παιχνίδι» κινδύνου που χάνει ο πρώτος που θα «στρίψει το τιμόνι»); Δεν έχουμε γίνει μάρτυρες παλιότερων αντίστοιχων κρίσεων που αποφεύχθηκαν την τελευταία στιγμή υπό το βάρος των εκατέρωθεν συνεπειών και τις παρεμβάσεις επιδιαιτητών, όπως με το «βυθίσατε το Χόρα» το 1977, την επιστράτευση με το Σισμίκ το 1987, την κρίση στα Ίμια (έναν πραγματικά «κωλόβραχο») το 1996 κ.λπ.;

Δυστυχώς, εκτιμούμε ότι **ο κίνδυνος πολέμου είναι άμεσος και πραγματικός** για δύο λόγους:

Ο πρώτος είναι ότι μιλάμε για επιβεβαιωμένα κοιτάσματα όπου πάνω στις «πειρατικές» ΑΟΖ της Ελλάδας και της Κύπρου έχουν υπογραφεί συμβόλαια με ενεργειακούς κολοσσούς και για την ενεργειακή απεξάρτηση της Δυτ. Ευρώπης από το ρωσικό φυσικό αέριο με τον αγωγό EastMed. Χρειάζονται πολύ περισσότερα για

την διασφάλισή τους από τις κρουαζιέρες που έκανε ο Λάτσης στον Μπους παλιότερα για την υλοποίηση του αγωγού Μπουργκάς – Αλεξανδρούπολης π.χ.

Ο δεύτερος είναι ότι η μακριά, βαθιά, **δομική οικονομική κρίση του καπιταλισμού** που βιώνουμε την τελευταία δεκαετία ανοίγει τον «ασκό του Αιόλου» σε ό,τι αφορά το εύρος και την ποιότητα των ανταγωνισμών σε έναν κόσμο ήδη πολυπολικό, όπου το παραμικρό επιπλέον περιθώριο κέρδους δεν αφήνει καμία αναστολή όχι μόνο για την περιβαλλοντική καταστροφή που θα σημάνει η εξόρυξη επιπλέον υδρογονανθράκων αλλά ούτε για ενδεχόμενα ρίσκα πολεμικών συρράξεων. Επιπλέον, της απληστίας τους για κάθε ίντσα εδάφους, θάλασσας ή αέρα που θα τους κάνει πλουσιότερους (δεν γνωρίζουμε πλην της κρατικής νορβηγικής εταιρείας εξορύξεων καμία χώρα που διαθέτει υδρογονάνθρακες στην οποία ο λαός της να ωφελήθηκε από την ύπαρξή τους), δεν πρέπει να παραγνωρίζεται το ενδεχόμενο «ατυχήματος»...

«Ατύχημα» ήταν ο **ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897** που ξεκίνησε από την χρεοκοπημένη (και τότε) Ελλάδα με ατάκτους από τον «εθνικό οίστρο» κάποιας «Εθνικής Εταιρείας» (του «εθνικού» ιστορικού Παπαρρηγόπουλου κ.λπ.), που κατέληξε με τα τουρκικά στρατεύματα να σταματήσουν έξω από την Αθήνα, στην πληρωμή πολεμικών αποζημιώσεων και στον Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο (που έδρευε στο σημερινό Προεδρικό μέγαρο, με τα γνωστά στους παλαιούς «μονοπώλια» και έληξε το... 1978). «Ατύχημα» ήταν και **το πραξικόπημα του Σαμψών** στην Κύπρο το 1974, από τους στριμωγμένους από την πολιτικοοικονομική κρίση караβανάδες. «Ατύχημα» ήταν και ο **παρ' ολίγο πόλεμος Ελλάδας-Τουρκίας το 1996**, όταν μετά από «αυθόρμητα» ανεβοκατεβάσματα σημαιών από «δημοσιογράφους» κ.λπ. σε έναν «κωλόβραχο», ο τότε ΓΕΕΘΑ ναύαρχος Λυμπέρης θεώρησε καλό το timing (υπεροπλία του ελληνικού στόλου) για ξεκαθάρισμα του «προστάτη» περιοχής. «Ατυχήματα» ονομάζουν όλα αυτά που συμβαίνουν από κρατικούς ή παρακρατικούς μηχανισμούς που η ίδια αστική τάξη «στήνει» αλλά αυτονομούνται περιστασιακά και την κρίσιμη στιγμή.

«Ατύχημα» είναι που δύο συμμορίες (η ελληνική και η τουρκική

αστική τάξη) βαδίζουν μέρα με τη μέρα, σκαλοπάτι με σκαλοπάτι σε σύγκρουση (έστω πρόσκαιρη, μια χαρά τα ξαναβρίσκουν στις μπίζνες), γνωρίζοντας ότι θα μας χρησιμοποιήσουν σαν κρέας για τα κανόνια, υποζύγια για την «επιμελητεία», φορολογούμενους για το κόστος κ.λπ., ενώ εμείς κοιτάζουμε μουδιασμένα, χωρίς να φωνάζουμε, να ουρλιάζουμε, να συγκρουόμαστε με τη «δική μας» συμμορία για να αποφύγουμε την καταστροφή.

Το να καταγγέλλουμε γενικόλογα, επικαλούμενοι το διεθνές «δίκαιο», ευχόμενοι την «ειρήνη», όπως έκανε το Μερα25 στην πρόσφατη συζήτηση στη Βουλή για την επικύρωση της ελληνο-ιταλικής και ελληνο-αιγυπτιακής συμφωνίας, προτρέποντας όμως σε διμερείς διαπραγματεύσεις (όπως προβλέπεται είδαμε στα σχετικά άρθρα του δικαίου των θαλασσών) δεν αρκεί. **Ακόμα χειρότερα, το ΚΚΕ** και κομμάτι της σταλινογενούς πατριωτικής αριστεράς μιλάει για «μη αλλαγή των συνόρων» αλλά μέμφεται την κυβέρνηση Μητσοτάκη για «ενδοτισμό» (δηλαδή ότι μπορεί να προσέλθει σε διαπραγματεύσεις αντί για πόλεμο) και ζητάει (στην ίδια συζήτηση της Βουλής) επέκταση των χωρικών υδάτων και στο Αιγαίο στα 12 ναυτικά μίλια (δηλαδή αλλαγή συνόρων).

Το μεγαλύτερο «ατύχημα» ορίζεται από την φρίκη του πολέμου όπως την βίωσαν σε αυτό που περιγράφεται ως **«μικρασιατική καταστροφή»** όχι μόνο από την πλευρά του ηττημένου ελληνικού ιμπεριαλισμού (φόννοι, ξερίζωμα, προσφυγιά, φτώχεια), αλλά και από την πλευρά των Τούρκων ιθαγενών που έζησαν τα ίδια και χειρότερα στην τριετία της ελληνικής κατοχής και που η ζωή τους δεν βελτιώθηκε με το ξερίζωμα των «χριστιανών» συμπατριωτών τους. Τότε, οι σύντροφοί μας κομμουνιστές στοχοποιούσαν τον ελληνικό και όχι τον τουρκικό εθνικισμό, υποσκάπτοντας το «αξιόμαχο» του στρατού και περνούσαν στρατοδικεία και εκτελεστικά αποσπάσματα για να πρωταγωνιστήσουν μετά στον αγώνα για αξιοπρεπή ζωή («παλαιοπολεμιστές», Παντελής Πουλιόπουλος).

Σήμερα, **πρέπει να χτυπήσουμε τις καμπάνες κινδύνου**, να εξηγήσουμε ότι δεν έχουμε τίποτε να κερδίσουμε από μια νίκη της αστικής «μας» τάξης· ότι η διαμάχη δεν είναι για εδάφη και

κατοχές («τι θα κάνεις άμα θα έρθει ο Τούρκος στο νησί»...) αλλά για ποσοστά εκμετάλλευσης μεγαλοεταιρειών· να παλέψουμε για εργασιακά δικαιώματα και ανθρώπινη ζωή τώρα και όχι από μια υποτιθέμενη «πίτα» που πρέπει να μεγαλώσει για να φτάσουν μερικά ψίχουλα και σε μας· **να αντιταχθούμε σε νέες περιβαλλοντικές καταστροφές που θα κάνουν αβίωτη τη γη για τα παιδιά μας**· να σπάσουμε με τέτοιου τύπου αγώνες **το μέτωπο «εθνικής ομοψυχίας»**, ώστε να σκεφτούν δύο φορές πριν πάρουν οποιοδήποτε ρίσκο πάνω στις πλάτες και τις ζωές μας· οι δύο γαλλικές φρεγάτες που συμφωνήθηκαν και οι υπόλοιποι εξοπλισμοί που σχεδιάζονται, να μείνουν στα χαρτιά. Όπως το έθεσε μια γιαγιά στο Καστελόριζο μπροστά από το μαρκούτσι ενός (εμβρόντητου) δημοσιογράφου, «εμείς παιδί μου τα τουρκικά πολεμικά δεν τα φοβόμαστε, τα έχουμε συνηθίσει, έναν γιατρό θέλουμε, έναν γιατρό»...

Σήμερα, γιατί με ή χωρίς θερμά επεισόδια, ο εθνικισμός και ο μιλιταρισμός μπορεί να κάνει οποιαδήποτε διεκδίκηση σχεδόν αδύνατη αύριο.

Παραπομπές:

(1) για περισσότερα βλ.
<https://www.redtopia.gr/%ce%bf%ce%b9-%ce%b1%ce%bf%ce%b6-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%cf%84%ce%b1-%cf%80%ce%b5%ce%b9%cf%81%ce%b1%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ac-%cf%84%ce%b7%cf%82-%ce%bc%ce%b5%cf%83%ce%bf%ce%b3%ce%b5%ce%af%ce%bf/>).